

LEVIN KEHITYS MATKAILUKESKUKSEKSI

Jussi Töyrylä

Levin ensimmäiset hiihtäjät

Varhaisimmat asukkaat Kittilään ovat tulleet pronssi- ja kivikauden raja-ajalta, 3500-3000 vuoden takaa. Löydetty esineet viittaavat etelästä tulleeeseen asutukseen ja suomalais-ugrilaiseen kulttuuriin, mutta eräät Lapin alueelta löydetty luurangot antavat aiheen olettaa, etteivät he olleet saamelaisia.

Entisaikaan kuljettaessa yleisin ja helpoin tie kesäisin oli vesitie. Talvella kulkemista varten pohjoiset kansat olivat kehittäneet omaperäisen liikku- mistavan: hiihtämisen. Tämän vuoksi vanhan ajan historioitsijat nimittivät lappalaisia skriithifinneiksi.

Olaus Magnus vuodelta 1555 kirjoittaa: ”Lapin asukkaat liikkuvat ihmeteltävällä nopeudella käyttäen erilaisia puulautoja, jotka edestä on taivutettu jousen tavoin kaarelle. Kun ne on kiinnitetty jalkoihin, käyttävät he ohjaamiseen kädessä olevaa sauva ja kulkevat mielensä mukaan ylös, alas tai vinoon lumisilla vuorilla.”

Talvisin Lapissa on ajettu myös poroilla ja luonteenomaisin lappalaisten ajoneuvo on ollut ahkio eli pulkka. Myös rekiä ja kelkkoja on käytetty. Talvitiet merkittiin pilkoilla ja risuilla, tikoilla. Lyötteiden, kuoppien tasoittamiseen kuului myös talviteiden kunnossapito.

Kittilän ensimmäinen suomalainen uudisasukas oli ilmeisesti Paavo Yletyinen, joka oli lähtöisin Savosta. Hänet oli lisätty Kemin Lapin verovoudin miesluetteloon vuonna 1619. Sirkkan kylän ensimmäinen uudisasukas tuli Vienasta Tsirkkemin eli Sirkantin kaupungista. Sirkkan kylän nimi juontuu kuitenkin Sirkka-järvestä joka on Itä-Hämeessä

yleinen vesistön nimi ja tarkoittaa vedenkertymää. 1700-luvulla joitakin matkailijoita oli Lapissa jo käynyt ja ensimmäiset retkeilijät saapuivat Kittilään ja Pallakselle 1800-luvulla.

Sirkkan kylässä oli 1860-luvulla kievari Juho Sirkkan talossa. Myöhemmin kievari oli Pihkalassa ja Kuusikossa. Vuonna 1866 perustettiin kievarit Rauhalaan ja Rovaseen (Pöntsö). Pöntsön kievari oli erittäin kuuluisa ja suosittu. Kittilän ja Rovaniemen välille avattiin tielinja vuonna 1858. Vuonna 1889 soratie oli valmis ja 24. syyskuuta pidettiin ”kruunun tien syyni” jolloin tie annettiin kunnan haltuun.

Pallas-Ounas huomattiin retkeilyalueena varsinaisesti Suomen itsenäisyyden alkuvuosina. Ensimmäisen kerran tuli auto Kittilään vuonna 1908 tai 1909. Se toi Nikulan Kievariin kaksi matkustajaa Rovaniemeltä. Linja-autoliikenne alkoi Kittilässä kun postiauto alkoi liikennöidä kerran viikossa vuonna 1923. Oikea kauppa Sirkkaan saatiin kun Kittilän Osuuskauppa perusti sivuliikkeen vuonna 1924.

Vuonna 1931 vieraili Pallasjärvellä tunturissa kävijöitä ja lohestajia ainakin 200 henkeä. Sinne kuljettiin sekä Kittilän että Muonion kautta, joihin molempiin oli säännöllinen linja-autoliikenne. Muoniosta piti kävellä noin 30 km, Kittilästä pääsi tekeillä olevaa maantietä pitkin Rauhalaan, josta oli 16 kilometrin jutamatka Pallasjärvelle. Matkailijoiden tavoitteena oli silloin kalastaminen Pallasjärvellä, josta sai siikaa, taimenta eli rautua ja madetta. Pallasjoesta nousi harreja ja Pyhäjoesta forelleja eli tammukoita.

Tunturihiihto alkaa viritä

Tunturihiihto alkoi Lapissa varsinaisesti 1930-luvulla, mutta kerrotaan Levilläkin pidetyn hiihtokurssi jo vuonna 1906. Vuonna 1934 Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto järjesti kurssit Pallaksella, kaikkiaan neljä ryhmää, joissa oli yhteensä 48 osanottajaa. Neljä miestä kävi tutustumassa kursseihin ja Akseli Kaskela alkoi ajaa asiaa Hiihtoliitossa. Sen seurauksena perustettiin Hiihtoliiton alaisuuteen Tunturihiihtäjien kerho 4.10.1935.

Pujottelu ja syöksyhiihto aloitettiin maassamme seuraavana vuonna Pallaksella. Tämä "luikertelu" oli naisista niin hauskaa, että vain muutamat lasivat mäen suoraan alas. Luikertelua varten asennettiin 50 punaista lippuseivästä, mutta parhainta oli luikerrella tunturikoivujen välistä. Vuonna 1936 järjestettiin jo 20 hiihtokurssia, yhteensä 426 osanottajaa. Kurssit järjestettiin Pallaksella, Salla-Rohmoivalla ja Levillä.

Eteläsuomalaisessa lehdessä kirjoitettiin vuonna 1936 Sirkan kylästä:

"Lapissa, Kittilän perukoilla, on unohdettu Sirkan kylä. Kylä on aivan liian lähellä voidakseen vetää matkailijoita tuntureilleen. Kylään pääsee posti- ja matkailija-autoilla kesällä joka päivä. Kylässä on hyvin varusteltu osuuskauppa ja täysihoidtoa saa Sirkan kylän majatalossa. Sirkan kylän tuntureilla saa kovat huilut. Näistä tuntureista pitäisi tulla koko kansan tunturit. Sinne voisi vähänvarainenkin lomanviettaja matkustaa. Sirkan kylä ei mukavuuksia tarjoa, mutta se ei myöskään rasita liikaa rahapussia ja toimeen siellä voi kuitenkin tulla vaativinkin tunturimatkailija."

Sirkan kylän matkailu sai alkunsa opettaja Eeva Lehtisalon toimesta. Hän vieraili vuonna 1936 Etelä-Suomessa ja kehui Sirkan tuntureita ja hiihtomahdollisuuksia. Etelässä virinneen kiinnostuksen takia Sirkan kylässä järjestettiin 12 naiselle palvelukurssi jossa opeteltiin ruuanlaittoa ja miten kohdella matkailijoita. Ensimmäiset matkailijat tulivat kevättalvella 1937. Miehillä oli golfhousut ja naisilla hamehousut sekä puolitakki. Sukset olivat koi-vua, mutta seuraavana vuonna oli joillakin jo hienot hikkorisukset. Heidät haettiin hevosilla Kittilästä, koska teitä ei talvella aurattu. Kirkonkylästä Sirkkaan hiihtäjät vedättivät itsensä narussa hevosen perässä. Turistit olivat tyytyväisiä kyläläisten palveluun ja kyläläiset vieraisiinsa.

Kaunis Sirkan kylä huomattiin myös elokuva-alalla ja keväällä 1939 Suomi-Filmi filmasi Juhani Tervapään "Vihreää kultaa", ohjaajana oli itse Va-

lentin Vaala.

Sotien alkaessa sirkkalaiset joutuivat evakkoon. Turismi oli keskeytynyt sodan vuoksi, mutta alkoi jälleen elpyä aikojen vakiinnuttua. Kotimajoitusta alettiin pitää muutamassa talossa. Nämä majoittajat antoivat matkailijoille täysihoidon johon kuului aamiainen, lounas, päivällinen, iltapala ja sauna joka päivä.

Ensimmäinen varsinainen matkailuyritys perustettiin Sirkkaan vuonna 1953, kun Eino Tiensuu ja Kosti Ylikantola perustivat Sirkan Matkailumajan joka tunnetaan nykyisin nimellä Levilehto Apartments. Turisteja tuli jo 50-luvulla kaukomailta: Australiasta, Kanadasta ja Japanista asti.

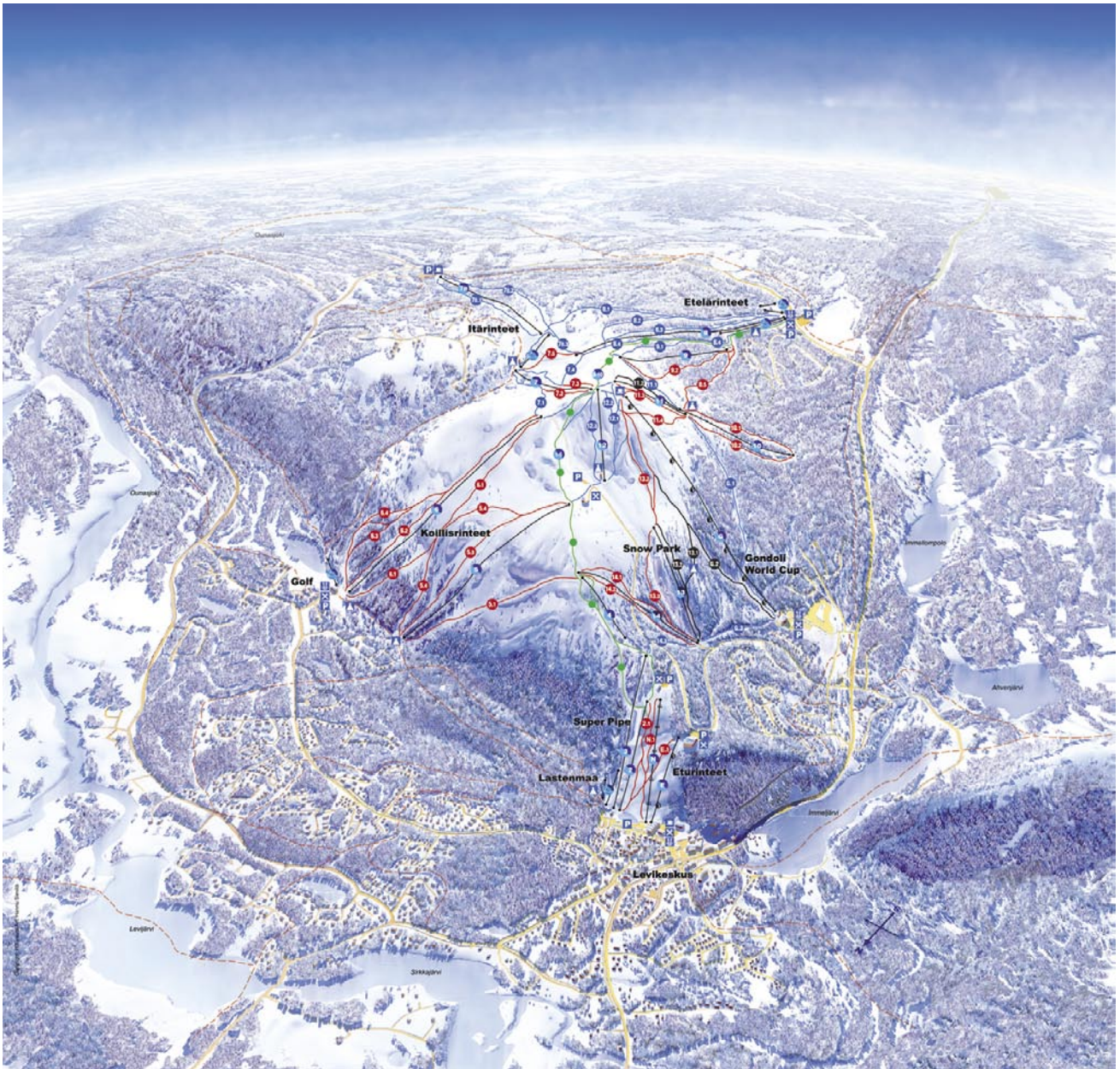
Levitunturi lienee maamme vanhimpia laskettelun harrastuspaikkoja. Matkailijoiden kiinnostus Leviä kohtaan kasvoi 1960-luvulla, ja toden teolla laskettelutoiminta Levillä alkoi vuonna 1964, jolloin Kittilän kunta hankki maata Levitunturilta. Kevättalvella rakennettiin Levin pohjoisrinteeseen kunnan toimesta ensimmäinen hiihtohissi. Rinneyhtiön alkuaikoina laskettelukausi kesti tavallisesti helmikuusta vappuun. Lasketteluinnostuksen kasvaessa yhtiön toimintakin kehittyi erittäin myönteisesti ja liikevaihto kasvoi 30-40 %:n vuosivauhtia.

Vuonna 1974 perustivat Martti ja Ritva Kuusisto Levin Loman Tenho ja Raili Hietikon kanssa. Reino Aarikka aloitti Lomarin vuonna 1975. Lomamökki-en ja osakkeiden rakentaminen aloitettiin Levillä 1970-luvun loppupuolella. Sirkan majoituskapasiteetti oli vuonna 1976 jo 997 vuodetta.

Kun matkailutoiminta edelleen vilkastui, alettiin kaivata myös hotellitasoista majoitusta. Ammatit yhdistystahon perustama Levin Matkailukeskus Oy:n Hotelli Levitunturi perustettiin vuonna 1981. Hotellissa sijaitsi myös ensimmäinen A-oikeuksilla varustettu ravintola Levillä.

Kittilän lentokenttä saatiin avatuksi ilmailuliikenteelle vuonna 1982, kun sotilaskenttä muutettiin siviililentoasemaksi. Finnair aloitti v. 1983 kerran viikossa lennot Helsingistä. Jatkoyhteyksistä lentokentältä eteenpäin huolehtivat linja-autot, kutsutaksi ja Airport-taksi, sillä lentokenttä palveli jo 80-luvulla myös Ylläksen, Pallaksen ja Oloksen matkailua.

Kuusistot myivät osuutensa Levin Lomasta toiselle omistajapariskunnalle ja aloittivat Hotelli Sirkantähden rakentamisen vuonna 1988. Samana vuonna Hietikot myivät Levin Loman Päivikki Palsaarelle, joka uudistamalla ja laajentamalla teki siitä Hotelli Hullu Poron. 80-luvun loppuun mennessä vuodepaikat olivat kasvaneet 2500:aan.

Levin Matkailu Oy

Levin ensimmäinen kehittämissuunnitelma, Levi Projekt I, esitti yhteisen markkinointiorganisaation perustamista vuonna 1988. Vuotta myöhemmin Kittilän Kunta ja alueen yritykset perustivat Levin Matkailu Oy:n ajatuksena saattaa kaikki alueen yritykset yhteen. Jo alusta alkaen yhtiön tehtäviin kuului markkinoinnin lisäksi keskusvaraamotoiminta, ja muutamaa vuotta myöhemmin toimipisteen siirtyessä Kittilän keskustasta Leville toiminta

laajeni myös matkailuneuvontapalveluiksi. Yhtiö ajautui kuitenkin heti alkuvaiheessa taloudellisiin ongelmiin suurten markkinointikulujen vuoksi, ja toimintaa piti sopeuttaa.

90-luvun alun lama katkaisi monien matkailukeskusten kehityksen Suomessa. Levillä tosin ei konkurssia juurikaan syntynyt, vaan muiden keskusten karsiessa toimintojaan Levi alkoi voimakkaan suunnittelu- ja kehitystyön. Kittilän kunta kaavoitti uusia mökkialueita, ja rinneyhtiö laajensi rinnealu-

eita ja osti konkurssipesiltä hissejä pystyttääkseen ne Leville. Myös uusia palveluita tarjottiin asiakkaille, kun Skibus aloitti liikennöinnin lasketteluhissien ja loma-asutuksen välillä v. 1992. Levi valittiinkin kausina 92/93 ja 93/94 peräkkäin vuoden hiihtokeskukseksi.

Levin Matkailu Oy:n alkuvaiheen ongelmat loivat pohjan yhteistyölle, joka vie toimintaa eteenpäin vielä tänäkin päivänä. Vaikka toiminta oli vielä varsin pientä ja velat rasittivat yhtiön taloutta, vuosi vuodelta toiminta vakiintui, ja yhdessä tekeminen sitoutti yrittäjiä alueen tulevaisuuden kehittämiseen. Vuosikymmenen alussa myös ulkomaan markkinat avautuivat, kun ensimmäiset britit ja japanilaiset saapuivat Leville.

Yhteisiä asioita ajettiin voimakkaasti jo tuolloin ja v. 1992 matkailuyrittäjät Levin Matkailu Oy:n suulla esittivät vetoituksen mm. pankkiautomaatin saamiseksi Leville. Seitsemän vuotta kului, ennen kuin automaatti vihdoon saatiin keskukseseen, mutta pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus olivat jo silloin Levin kehityksen avainasioita. Charter-lennot alkoivat Kittilään v. 1993 ja käytiinpä tuolloin Murmanskissa asti yrittämässä ostaa oikeanlaiset lentokoneportaavat lentoasemalle. Levi.fi-sivut avattiin vuonna 1996, mutta levi.com-domainin esti eräs tunnettu farkkufirma. Vuonna 1997 englantilainen hiihtomatkanjärjestäjä Inghams aloitti läpi talven kestävät hiihtomatkasarjat Leville ja Levin Matkailu Oy kantoi ensimmäisinä vuosina riskiä matkojen onnistumisesta. Alueen yhteismarkkinointiin käytettiin v. 1999 jo 1.900.000 markkaa. Vuosituhannen vaihteessa Levillä oli 12.000 vuodepaikkaa.

Levi pujotellaan maailmankartalle

Keskiviöllä 31.12.1999 käynnistettiin Levillä Suomen ensimmäinen Gondoli-hissi, ja 29.11.-2.12.2000 Levillä käytiin miesten Eurooppa-cupin pujottelu- ja suurpujottelukisat. Onnistuneiden järjestelyjen seurauksena Levi nimettiin syksyllä 2001 Aspenin maailmancup-kisojen varapaikaksi, ja Levi sai pysyvän paikan FIS:n kisakalenterissa. Levin kirkkaimmaksi tavoitteeksi tuli saada järjestää alppihiihdon maailmancupin osakilpailu Suomessa – tehdä mahdottomasta mahdollinen. Kisat myönnettiin Leville pidettäväksi helmikuussa 2004, ja ne olivat menestys sekä kisajärjestelyjen että yleisön viihtymisen kannalta. Historiallinen urheilutapahtuma täytti sille asetetut julkisuustavoitteet kotimaassa sekä erityisesti ulkomailla kisojen TV-

Jussi Töyrylä

MBA

Levin Matkailu Oy:
toimitusjohtaja 2004-
varatoimitusjohtaja 2001-04

lähetyksen saavuttaessa 150 miljoonaa katsojaa.

Niinpä Levi valittiin samana vuonna jo neljännen kerran vuoden hiihtokeskukseksi. Raati kiitti erityisesti, että Levi on ensimmäisenä hiihtokeskukseksi Suomessa rakentanut hiihtokeskukseen oikean kylän. Tarjolla on vieressä monipuolisia ja laadukkaita vaihtoehtoja: majoitusta, ravintoloita, kauppiaita sekä oheispalveluita. Pisteinä i:n päällä oli erinomaisesti järjestetty naisten alppihiihdon maailmancup-kilpailu. Levistä on viime vuosien aikana tullut kotimaisten hiihtokeskusten joukossa se "kansainvälinen brändi-tuote".

Vuosituhanen alussa Levin Matkailu Oy ajautui taloudellisesti lähes selvitystilaan – jälleen ylisuurten markkinointikulujen takia. Yhtiön operatiivinen johto yhdessä hallituksen kanssa laati tervehdyttämissuunnitelman, ja seuraavana vuonna tappio kui-

tattiin samansuuruisella voitolla.

Vuonna 2003 perustettiin Kittilän kunnan ja Levi Ski Resortin toimesta Levi Golf & Country Club Oy, joka kesämatkailua vauhdittaakseen rakensi Levillä golfkentän. Kenttä avattiin 9-reikäisenä v. 2006 ja 18-reikäiseksi laajennettuna v. 2008.

Maaliskuussa 2006 käytiin Levillä jälleen naisten maailmancup-osakilpailu, ja jatkoa seurasi marraskuussa, kun Levi sai kunnian aloittaa sekä naisten että miesten pujottelukauden. Kansainvälisen hiihtoliiton FIS:n kalenterissa Levi on nyt vakiinnuttanut paikkansa kaudelle 2013/14 saakka.

Levin kasvu 2000-luvulla oli ollut huimaa. Syksyllä 2008 valmistui Lapin suurin yksittäinen matkailuinvestointi, Levin Tori, majoitusrakennuksineen, ravintoloineen, liikkeineen ja pysäköintihalleineen. Myös rinneyhtiö kasvoi vuosina 2007-2008 rakentamalla uuden palvelukeskuksen sekä tuolihissin ja Levin toisen gondolihissin. Vuodesta 1995 Levin vuodekapasiteetti on kasvanut keskimäärin 1000:lla uudella vuoteella vuosittain ollen v. 2010 jo 23.000. Uusia mökkialueita kaavoitettiin ja myös hotellit laajensivat majoitustilojaan. Anniskelupaikkoja Levillä oli jo 15.000. Vuoteen 2020 ulottuvassa Levi

III -projektissa myös kongressimatkailu nostettiin kehityslistalle, ja uusi kansainväliset puitteet täyttävä Levi Summit -kongressikeskus avautui keväällä 2008.

Ulkomaalaisten asiakkaiden osuus kasvoi 2000-luvulla myös nopeasti, ja 2008 Kittilään lensikin yli 400 charter-konetta Kittilän lentoaseman ollessa Suomen nopeimmin kasvava. V. 2009 toi mukanaan taloustaantumaa, mutta Levin suunnitelmia se ei pysäyttänyt. Uudet majoituskokonaisuudet Hotelli Panorama ja Holiday Club Levi avasivat ovensa syksyllä 2009.

Vuosien saatossa Levi on noussut Suomen tunnetuimmaksi talvimatkailukeskukseksi. Tämä on saavutettu eri toimijoiden yhteistyöllä ja ennakkolottoamalla tekemisellä, jossa niin Kittilän kunnalla kuin eri matkailuyrityksillä on ollut oma tehtävänsä ja merkityksensä. Haasteita riittää kuitenkin myös tulevaisuudessa, ja katseet onkin suunnattu jo kymmenen vuoden päähän, jolloin tavoitteena on olla Pohjois-Euroopan johtava ympärivuotinen matkailukeskus 35.000 vuodepaikalla ja 300 miljoonan matkailutulolla. Ulkomaalaisia vieraita odotetaan tuolloin olevan 50 % asiakaskunnasta.